

TILLÆGSBETÆNKNING**Afgivet af Familie og Sundhedsudvalget****vedrørende****Forslag til: Inatsisartutlov nr. xx af xx.xx. 2016 om ændring af Landstingsforordning om socialvæsenets styrelse og organisation.****(Suspension af kommunernes forvaltning af det sociale regelsæt)***(Fremsat af Naalakkersuisoq for Familier, Ligestilling, Sociale Anliggender og Justitsvæsen)***Afgivet til forslagens 3. behandling**

Udvalget har under behandlingen senest bestået af:

Medlem af Inatsisartut Tillie Martinussen, Demokraterne, formand
Medlem af Inatsisartut Agathe Fontain, Inuit Ataqatigiit, næstformand
Medlem af Inatsisartut Jess Svane, Siumut
Medlem af Inatsisartut Laura Tàunâjik, Siumut
Medlem af Inatsisartut Ineqi Kielsen, Siumut
Medlem af Inatsisartut Ane Hansen, Inuit Ataqatigiit
Medlem af Inatsisartut Mimi Karlsen, Inuit Ataqatigiit

Udvalget har efter 2. behandlingen den 27. maj 2016 under FM 2016 igen gennemgået dele af forslaget.

2. behandling af forslaget i Inatsisartut

Under 2. behandlingen af forslaget kom det frem, at der dagen forinden 2. behandlingen var modtaget et supplerende fagligt høringssvar fra Kommuneqarfik Sermersooq baseret på et nyt advokatnotat om forslaget.

På denne baggrund blev forslaget henvist til fornyet behandling i udvalget, således at udvalget kunne vurdere, hvorvidt der var fremkommet nye oplysninger af betydning for vurderingen af forslaget.

Høringssvar

Den 26. maj 2016, dagen før 2. behandlingen af forslaget, modtog udvalget et supplerende fagligt høringssvar fra Kommuneqarfik Sermersooq. Høringssvaret var ledsaget af et notat om lovforslaget udarbejdet af advokat Anders Valentiner-Branth fra advokatfirmaet Nielsen

Nørager. Kopi af høringsvaret og det ledsagende advokatnotat er vedlagt nærværende betænkning som **bilag 1 og 2**.

Udvalget skal bemærke, at forslaget blev sendt i høring i perioden fra den 15. januar til den 19. februar 2016, hvorfor det ses at være urimeligt sent i lovgivningsprocessen, at Kommuneqarfik Sermersooq den 26. maj 2016 eftersender et supplerende fagligt høringsvar. Dette til trods medtages og vurderes høringsvaret.

Samråd

Udvalget har den 29. maj 2016, som et led i udvalgets behandling af forslaget, haft Naalakkersuisoq for Familie, Ligestilling, Sociale Anliggender og Justitsvæsen i samråd. Kopi af Medlemmet af Naalakkersuisuts talepapir er vedlagt nærværende betænkning som **bilag 3**. Til brug for svarnotatet var udarbejdet et notat af 28. maj 2016, til det supplerende høringsvar af Advokatfirmaet Poul Smith. Dette notat er vedlagt i kopi som **bilag 4**.

Udvalgets fornyede behandling af forslaget

Udvalget har haft mulighed for at sammenholde det supplerende faglige høringsvar fra Kommuneqarfik Sermersooq, incl. advokatnotatet af 23. maj 2016, med advokatnotatet af 28. maj 2016, herunder oplysninger fremlagt under samråd den 29. maj 2016, med Naalakkersuisoq for Familie, Ligestilling, Sociale Anliggender og Justitsvæsen.

Udvalget bemærker fra samrådet den 29. maj 2016, at det er vurderingen hos Naalakkersuisoq for Familie, Ligestilling, Sociale Anliggender og Justitsvæsen, at det supplerende faglige høringsvar fra Kommuneqarfik Sermersooq, ikke giver anledning til ændringer i nærværende lovforslag.

Udvalget skal anmode Naalakkersuisoq om at være opmærksom på det anførte i **bilag 4** om det persondataretlige, således at det er sikret, at der er behørig beskyttelse af personoplysninger. Der kan være behov for at understøtte og oppebære de fornødne tekniske og organisatoriske foranstaltninger til beskyttelse af personoplysninger.

I svarnotatet til 2. behandlingen af forslaget kommer Naalakkersuisut ind på, at der fremadrettet er behov for en styrkelse og forbedring af Selvstyrets vejledninger. Udvalget har med tilfredshed noteret sig, at Naalakkersuisut vil sikre, at den kommende vejledning til det nye forslag om hjælp eller støtte til børn og unge, vil blive mere praktisk orienteret og i princippet vil kunne anvendes af alle administrative sagsbehandlere på området for børn og unge.

Udvalget har hæftet sig ved anbefalingen i **bilag 2**, hvor det foreslås, at der udarbejdes et lovkompass på det sociale område. Ved et lovkompass vil Naalakkersuisut overfor kommunerne mere præcist kunne beskrive, hvornår kommunerne har handlepligt på det

sociale område, og hvad der skal til, før der kan være risiko for, at Naalakkersuisut griber ind.

Udvalget støtter anbefalingerne om, at der udarbejdes mere ensartede procedurer, der søger at håndtere og manøvrere rundt i de enkelte sociale regelsæt og sammenhængen imellem dem. Det vil kræve administrative ressourcer at udarbejde disse, men kan sådanne tilpasses forholdene i Grønland, bliver de en hjælp til de kommunale sagsbehandlere, hvorfor udvalget finder, at anbefalingen skal forfølges.

Udvalget bemærker, at der under 2. behandlingen af forslaget i væsentligt omfang blev fokuseret på udfordringerne i kommunerne på det sociale område. Dette på det sociale område generelt, og på børne- og ungeområdet i særdeleshed.

Udvalget ser med meget stor alvor på den aktuelle sociale situation i landet som helhed, og ikke mindst de stærkt bekymrende opvækstforhold for dele af landets børn og unge, hvor der hersker udbredt omsorgssvigt.

Udvalget skal henvise til arbejdet med de, af tilsynsrapporterne i primo 2015, afdækkede mangler, og udvalgets dengang skarpe opfordring til, at der straks blev grebet ind overfor de borgere, der mangler hjælp fra det offentlige i de mange sager, som der er sagsbehandlingsefterslæb på, og som har særligt skærpende omstændigheder.

Der skal sættes målrettet ind for at sikre en social genopretning i landet. Udvalget er klar over, at det er et uhyre komplekst område, og at der forestår et langt, sejt og ressourcekrævende træk.

Udvalget anerkender, at der er igangsat og fortsat igangsættes indsatser og tiltag, der på sigt alle har til formål, at kunne understøtte kommunerne i, at kunne håndtere og løfte ansvaret på det sociale område. Denne langsigtede målsætning er både nødvendig og påkrævet.

Den helt store bekymring er den aktuelle situation på børn- og ungeområdet, hvor kommunerne administrativt er i knæ, og hvor situationen i et betydeligt antal byer og bygder præges og påvirkes af et administrativt kollaps i kommunerne på børn og ungeområdet. Sagsmængderne på børn og ungeområdet har nået et niveau, hvor kommunerne må kapitulere og søge hjælp hos Naalakkersuisut, der igen kommer under et alvorligt administrativt pres i bestræbelserne for at afhjælpe de kommunale sagspukler.

Et flertal i udvalget mener fortsat, at denne lovgivning bør træde i kraft, således at bunkerne af sager kan nedbringes med tilvejebringelse af eventuelle ekstra ressourcer fra centralt hold, og skal yderligere påpege, at Naalakkersuisut og kommunerne må antages at have samme mål på det sociale område.

Det er i alles interesse, at den nødsituation, som er afdækket af tilsynene, inddæmmes så hurtigt som muligt.

Udvalget opfordrer Naalakkersuisut til at udarbejde retningslinjer omkring afgørelser, ud over de i dag gældende forordninger, hvis dette ses påkrævet under arbejdet med deres suspension af sociale regelsæt.

Der blev under 2. behandlingen af dette forslag anvendt udtryk som *nødsituation*, og fremført behov for en *national nødplan*.

Både i Inatsisartut, Naalakkersuisut og i kommunerne er man klar over, at situationen er alvorlig, og at Grønland har forpligtet sig til at sikre børns rettigheder i Børnekonventionen, og at det ikke kan accepteres, at vi svigter dette ansvar.

Udvalget har for længst erkendt, at situationen er meget alvorlig og bekymrende, men samtidig er det politisk meget vanskeligt, at få det fulde overblik over problemernes omfang og karakter her og nu. Tallene flyver i luften, og hver gang man tror, at overblikket er ved at indfinde sig, så dukker der nye problemer op. For år tilbage blev det afdækket, at der ikke blev udarbejdet lovpligtige handleplaner for børn og unge anbragt udenfor hjemmet samt i fornødent omfang skete opdatering af disse. I 2014 blev der afdækket alvorligt svigt i kommuner på børn og ungeungeområdet, og senest her i 2016 bliver det endnu mere tydeligt, at der også i øvrige kommuner er store problemer med at kunne håndtere sagsmængderne og indsatserne på det sociale område, herunder på børn- og ungeområdet.

Situationen er politisk uholdbar, og der skal samarbejdes om at få løst problemerne. Dette både på kort og lang sigt. Problemerne kræver omgående og tilbundsgående politiske og administrative indsatser.

Kommunerne får via det kommunale bloktilskud tilført midler, med henblik på at kunne løfte de opgaver, som kommunerne har fået udlagt i de gældende regler på det sociale område. Om midlerne er for få eller om de anvendes forkert, har udvalget ikke belæg for at udtale sig om, men samlet skal udvalget kræve, at Naalakkersuisut allerede til de kommende finanslovsforhandlinger med partierne får tilvejebragt et komplet overblik om problemernes omfang på det sociale område og særligt på børn- og ungeområdet, således at der kan prioriteres de påkrævede ressourcer og tiltag. De enkelte partier må til finanslovsforhandlingerne nødvendigvis have præsenteret et overblik over, *hvad der skal til for at kunne magte opgaverne på socialområdet her, nu og fremover*, således at Grønland løfter ansvaret. Der skal måske ske en omprioritering af midler og ressourcer, måske skal vi hente hjælp udefra for fagligt at kunne matche problemerne, eller også skal der i kortere eller længere perioder justeres på alkoholpolitikken og adgangen til spil, hvis dette ses påkrævet, for at sikre balance og harmoni i familierne, for dermed at kunne reducere mængden af

omsorgssvigt, således at den bringes på et niveau, hvor den fagligt kan håndteres. Vi står endvidere overfor et snarligt lovforslag på børn og ungeområdet, der måske i endnu højere grad vil henlægge opgaver og ansvar til de kommuner, der på det sociale område allerede i dag er i knæ, og halter efter at kunne løfte opgaverne.

Samarbejde om at styrke forholdene for landets børn og unge skal stå i første række.

Udvalget skal anmode om løbende at blive orienteret om fremskridt på de ovennævnte områder.

Udvalgets indstillinger

Et flertal i udvalget bestående af Demokraterne og Siumut skal om forslaget bemærke:

Flertallet i udvalget anser suspension af det sociale regelsæt for kommunerne for en mulighed for at gribe hurtigere ind, at træffe hurtigere afgørelser, at sikre en arbejdsfordeling og et fokus på henlagte socialsager, der har afventet behandling i urimeligt lang tid.

Flertallet anser også nærværende lovgivning for hjemmel til at gribe ind på det sociale område, hvor borgere har brug for afgørelser, for at deres udvikling ikke trues, men hvor kommunen ikke har mulighed for at komme efterslæbet på socialsager til livs, hvor kommunerne mangler uddannet personale på givne sagsområder, som Naalakkersuisut anses for forpligtede til at hjælpe med at tilvejebringe, eller hvor ressourcerne i en kommune er særligt pressede.

Med andre ord, at anvende den viden der opsamles til at søge at tilpasse den sociale sektor på landsplan, samt at indarbejde *Best Practices* så vidt disse forefindes, og eventuelt at bede om hjælp i fællesskaber udenfor landet; såsom nordisk samarbejde, indenfor Rigsfællesskabet, eller anden relevant hjælp, der ses nødvendigt at tilvejebringe, for at komme sagsbunkerne på det sociale område til livs.

Flertallet i udvalget anser dette lovforslag som et forsøg på at imødegå disse opfordringer, og anser ikke, at udfordringerne på det sociale område alene kan løses på baggrund af bøder til kommunalbestyrelserne, eller henstillinger til kommunerne, som er de eneste hjemlede muligheder, der forefindes for at indskærpe kommunernes ansvar på det sociale område i dag.

Flertallet opfordrer Naalakkersuisut til at have samme samarbejdssøgende ånd, som er set, når kommuner sættes under økonomisk administration, og på samme måde søge at evaluere, opsamle og strukturere løsninger på de udfordringer, der findes for kommunerne under en eventuel suspension af det sociale regelsæt.

Flertallet anser i det hele taget efterslæbet på afgørelser indenfor de sociale regelsæt og lovgivninger i landet, som en akut situation, som landets regering skal tage hånd om prompte.

Flertallet understreger, at de ikke anser det for alene at være kommunernes udfordringer, der er tale om, men anser det for et nationalt problem, som alle må bidrage til at løse.

Flertallet ser med velvillighed på, at denne lovgivning anses for et redskab, der kan anvendes til at løse disse problematikker, som er opridset, og indstiller på denne baggrund fortsat forslaget til vedtagelse.

Ovennævnte udvalgsflertal indstiller på denne baggrund forslaget til vedtagelse af Inatsisartut i den foreliggende form.

Et mindretal i udvalget bestående af Inuit Ataqatigiit skal om forslaget bemærke:

Samtlige kommuner er imod forslaget, ligesom kommunernes landsforening KANUKOKA er stærkt imod forslaget.

Det vil sige, at samtlige samarbejdspartnere er imod forslaget.

Inuit Ataqatigiit finder det stærkt beklageligt at parter, der burde samarbejde, er så langt fra hinanden.

Kommunerne og KANUKOKA gør det klart, at Selvstyrets lovgivningsvejledninger er svære at forstå, og at man gennem adskillige år har ønsket, at de blev gjort mere forståelige. At det fireårige tilsyn kunne udføres oftere, således at man undgår at hastesager ophobes.

Der er ingen uenighed om, at kommunernes svigt er omfattende, og fra Inuit Ataqatigiit skal vi understrege, at vi ikke accepterer svigt fra kommunerne eller Selvstyret. Indsatsen bør forbedres, da vi taler om børn, som ikke må svigtes.

Den fremgangsmåde man her vil benytte kan forstås som, at man på grund af skævheder i administrationen forsøger at tilpasse lovgivningen til denne skævhed. Det er det samme som, hvis eksempelvis husets gulv er skævt, at vi så tilpasser møblerne, så de bliver skæve.

Det er skaden, som bør rettes og ikke os, der skal tilpasse os til skaden.

Derfor vil vi fra Inuit Ataqatigiit opfordre Naalakkersuisut om i tæt samarbejde med kommunerne at rette op på skaden.

Vi vil opfordre borgmestrene til at udføre deres opgaver i henhold til Inatsisartutlov nr. 22 af 18. november 2010 om den kommunale styrelse, at have tilsyn med opgavernes udførelse samt at udarbejde vejledninger, når dette er påkrævet.

Vi har i visse kommuner set, at der er over 1000 sager, hvilket indikerer at borgmesteren ikke udfører sin opgave.

Mindretallet har særlig hæftet sig ved den juridiske uenighed om dele af forslaget i den foreliggende form. De til betænkningen seneste og som bilag vedlagte advokatnotater, hvor juraen udlægges forskelligt, kan være en invitation til kommunerne om at gøre lovens lovmedholdelighed til genstand for en domstolsprøvelse, hvilket mindretallet bedømmer som uholdbart.

Mon det har været Naalakkersuisuts hensigt, at ændre på den politiske opgave- og ansvarsfordeling, men Inuit Ataqatigiit vægter et godt samarbejde med kommunerne, hvorfor vi ikke godkender forslaget.

Ovennævnte udvalgsmindretal indstiller på denne baggrund forslaget til forkastelse.

Med disse bemærkninger og med den i betænkningen anførte forståelse skal udvalget overgive forslaget til 3. behandling.

Tillie Martinussen
Formand

Agathe Fontain

Jess Svane

Laura Tàunâjik

Ineqi Kielsen

Ane Hansen

Mimi Karlsen